

بافت های فرسوده و ناکارآمد شهری

مؤلفان:

دکتر عبدالنبی شریفی

دکتر محمد ملکی

آذر زاگرو

ilamzaero@mail.com

۱۳۹۹

سرسناسه: شریفی، عبدالنبی، ۱۳۵۴
عنوان و نام پدیدآور: بافت های فرسوده و ناکارآمد شهری
مؤلفان: دکتر عبدالنبی شریفی، دکتر محمد ملکی
مشخصات نشر: ایلام: زاگرو، ۱۳۹۹
مشخصات ظاهری: ۳۲۰ص.

شابک: ۴۵۰,۰۰۰ ریال 978-600-8238-84-3

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه:

موضوع: نوسازی شهری -- ایران

موضوع: Urban renewal -- Iran

موضوع: شهرسازی -- ایران

موضوع: urban planning -- Iran

شده افزوده: ملکی، محمد، ۱۳۵۴

رد پندی کنکره: NA ۹۰۵۳

رد پدی دویی: ۷۱۱/۴۰۹۵۵

شماره کتابی ملی: ۶۱۵۷۱۷

انتشارات زاگرو- ایلام: خ، اشرفی اصفهانی، کوچه سوم

بافت های فرسوده و ناکارآمد شهری

مؤلفان: دکتر عبدالنبی شریفی، دکتر محمد ملکی

طرح جلد: لیلا دهبالایی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	پیشگفتار.....
۱۱	فصل اول.....
۱۱	بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری.....
۱۹	واژگان و مفاهیم کلیدی.....
۲۵	فرسودگی.....
۲۵	گونه‌های نهایی فرسوده.....
۲۶	گونه‌های متدیده در بافت‌های فرسوده.....
۳۰	تعریف بهسازی.....
۳۳	نوسازی.....
۳۴	اقدامات نوسازی.....
۳۷	فرایند بازسازی.....
۳۸	تعریف ساماندهی.....
۴۰	اصول ساماندهی.....
۴۳	ضرورت‌های اجتماعی بهسازی و نوسازی شهر.....
۴۶	عوامل موثر در ایجاد فرسودگی و تخریب بافت‌های شهری آسیب‌شناسی آن.....
۵۹	فصل دوم.....
۵۹	مکاتب بهسازی و نوسازی شهری.....
۶۰	فرهنگ گرایي.....
۶۱	کارکرد گرایي.....
۶۲	ساختار گرایي.....
۶۲	زیبا شناسی.....

۶۳	مدرنیزم
۶۴	دیدگاه های مرتبط با بافت فرسوده شهری
۶۷	مکاتب و دیدگاه های موجود در ارتباط با بافت قدیم شهری
۷۲	دیدگاه های نظری پیرامون بهسازی و نوسازی بافت قدیم
۸۲	الگوی حفظ هویت و شهرسازی بومی
۸۲	طرح های جامع و بهسازی و نوسازی شهری
۸۴	طرح جامع
۸۶	ساختار سیوه های بازسازی در تجمیع
۸۹	فصل سوم
۸۹	مبانی و تعاریف تخصصی سکونتگاه های غیررسمی
۹۴	تعریف واژه ها و اصطلاحات علمی و تخصصی
۱۰۳	تاریخچه اسکان غیررسمی
۱۰۵	اسکان غیررسمی در جهان
۱۰۵	اسکان غیررسمی در ایران
۱۰۶	مراحل شکل گیری اسکان غیررسمی
۱۱۱	ویژگی های اسکان های غیررسمی
۱۱۴	پیامد های اسکان غیررسمی
۱۷۴	رویکردها و رهیافت های مداخله در اسکان های غیررسمی
۱۷۶	گرایشات شهرنشینی و سکونتگاه های غیررسمی
۱۸۳	تجارب جهانی طرح های ساماندهی و توانمند سازی
۱۸۷	بررسی تاریخی رویکردهای مداخله در اسکانهای غیررسمی
۱۹۳	گرایشات شهرنشینی و سکونتگاه های غیررسمی در ایران
۲۰۹	فصل چهارم
۲۰۹	فقر و محرومیت
۲۱۳	دیدگاه های مختلف در تعریف فقر

۲۱۵.....	انواع فقر.....
۲۱۸.....	خط فقر و تعریف آن.....
۲۱۹.....	فرهنگ فقر.....
۲۲۱.....	نظریه های نابرابری و فقر.....
۲۴۲.....	فصل پنجم.....
۲۴۲.....	سیاست ها و برنامه های بهسازی و نوسازی بافت های شهری در ایران.....
۲۵۳.....	طرح های بهسازی بافت قدیم.....
۲۶۴.....	فصل ششم.....
۲۶۴.....	الگوها و راهبردهای بهسازی و نوسازی.....
۲۷۵.....	فصل هفتم.....
۲۷۵.....	تجارب بهسازی و نوسازی بافت های قدیم شهری در کشورهای مختلف جهان.....
۲۷۶.....	مروری بر تجارب جهانی.....
۲۹۲.....	تجارب کشورهای قاره آفریقا و آسیا.....
۲۹۸.....	تجربیات بهسازی و نوسازی بافت های قدیم شهری در ایران.....
۳۰۴.....	منشورها و قطعنامه های جهانی.....
۳۱۵.....	منابع.....

پیشگفتار

ایران با تاریخ بلند شهرنشینی دارای کهن شهرها و سکونت گاههای باستانی متعدد و متنوع در زیست بومهای گوناگون سرزمینی است. چشم اندازی گذرا بر سیمای شهرنشینی ایران، بافت‌های قدیمی پرارزشی را به نمایش می‌گذارد که میراث‌های فرهنگی آن جامعه کهن در آنها نهفته است. اما در چند دهه اخیر بافت‌های مزبور تحت حرکت و نشاط گزاشته خود را از دست داده و در آستانه تخریب قرار گرفته و محیطی نامناسب و بی‌بارکم رونق را برای زندگی ساکنین خود به وجود آورده است ولی با وجود همه این مسائل، ارزش وجودی آنها جای هیچ گونه شک و تردیدی نیست و تصور ما بر این است که پژوهش و مطالعات بنیادی و شناخت جغرافیایی از این بافتهای شهری، نخستین گامی است که برای هر گونه حرکت عمرانی با هدف بهسازی و باز زنده سازی آنها ضرورت دارد.

بطور کلی بافت‌های قدیم به عنوان بخشهای مهمی از شهرها که نشان دهنده گذشته و هویت آنها بوده در بیشتر کشورهای دنیا مورد توجه و تکرار دارند. در کشور ما نیز که سابقه شهرنشینی کهن و دیرینه‌ای دارد و به عنوان مهد ولیه شهر و قسمتی که نحوه اندیشیدن و نگرش نیاکان ما را در جنبه‌های مختلف زندگی نشان می‌دهد، مورد توجه معماران و برنامه‌ریزان شهری قرار داشته و عموماً از زاویه دید فرهنگی، هنر و زیبایی شناسی آن را بررسی می‌کنند و با هدف اصلاح کالبدی و سامان دهی آنها، برنامه‌ها و راهکارهایی را ارائه می‌کنند.

طی چند دهه اخیر سکونتگاه‌های غیررسمی همراه با رشد شتابان شهرها در اغلب کشورهای در حال توسعه، گسترش بی‌سابقه‌ای یافته‌اند. ویژگی‌های اصلی این سکونتگاه‌ها، فقدان طرح‌ریزی کالبدی، بی‌نظمی فضایی، مالکیت غیررسمی، کمبود

خدمات شهری، سطوح نازل شاخص های اجتماعی - اقتصادی و آسیب پذیری ساکنان هستند. از جمله دلایل شکل گیری و گسترش سکونتگاه های غیررسمی می توان به فقدان دسترسی قشرهای فرودست شهری به زمین و مسکن ارزان، مقررات شهری نامناسب (از یکسو محدودکننده و از سوی دیگر غیرقابل اجرا)، ناکارایی برنامه ریزی شهری، کمبود منابع مالی مدیریت شهری و نهادهای خدمات رسان، ناتوانی بخش عمومی در ادغام اجتماعی گروه های فرودست، سودجویی در بازار غیررسمی زمین، نرخ قابل توجه مهاجرت روستا - شهری و مشکلات اقتصاد شهری اشاره کرد. نظر به گستردگی مسأله اخیر و شکست برنامه های تخریب، اسکان مجدد و تأمین زمین و خدمات در بسیاری از کشورها طی دوره ۵۰ تا ۷۰ میلادی، در چند دهه اخیر رویکرد توانمندسازی و بهسازی مشارکتی جهت سکونتگاه های غیررسمی مورد توجه نهادهای بین المللی و دولت ها قرار گرفته است و در حال حاضر مناسبترین رویکرد مدیریت شهری، ساماندهی و توانمندسازی اجتماع محلی با تأکید بر مشارکت همه شهروندان بوده که با برنامه ریزی، سازماندهی، هدایت و رهبری، نظارت و کنترل و تأمین و تخصیص منابع مناسب می توان آن ها را برای توانمندتر شدن هدایت کرد.

عبدالنبی شریفی

محمد ملکی

۱۳۹۹